

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
stv@eduskunta.fi

Asia: HE 2/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen asiantuntijalausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue kiittää sosiaali- ja terveysvaliokuntaa mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

15 § Hankinnat hankintayksikön sidosyksiköltä

Hyvinvointialue katsoo, että sidosyksikön vähimmäisomistusta koskevat vaatimukset sisältävät useita taloudellisia ja toiminnallisia riskejä. Esityksen mukaan hankintayksikön tulee irtisanoa sopimukset päättymään 30.6.2027 tai hankintayksikkö voi irtisanoa poikkeustapauksissa sidosyksikön kanssa solmitut sopimukset päättymään 30.6.2030, joista tulee tällöin tehdä ilmoitus Valtiokonttorille viimeistään 30.9.2026.

Hallitulla ja esitettyä pidemmällä siirtymäajalla pienennetään kustannus- ja laaturiskiä. Lyhyen siirtymäajan kuluessa markkinoilla syntyy tilanne, että esimerkiksi käyttöönotot, versiopäivitykset ja järjestelmä uudistukset saatetaan hinnoitella kysynnän kasvaessa aiempaa hintatasoa kalliimmiksi. Lisäksi syntyy valtakunnallinen tilanne, jossa sekä toimittajan että tilaajan on vaikea saada osaavaa työvoimaa. Tällöin konsultointi ja palkkakustannukset tulevat kasvamaan merkittävästi.

Laissa tulisi ottaa kantaa myös niihin tilanteisiin, joissa kilpailutuksessa oleva hankinta syystä tai toisesta viivästyy esimerkiksi markkinaoikeuskäsittelyn ajaksi eikä hankintasopimusta saada täytäntöön siirtymäajan puitteissa.

Hyvinvointialue esittää sopimusten irtisanomiselle kolmen vuoden siirtymäaikaa lain voimaantulumisesta. Mikäli ilmoitus Valtiokonttorille on sidosyksikön kanssa laaditun sopimuksen jatkamisen edellytys, tulee ilmoituksen jättämiseen varata hankintayksiköille aikaa vähintään kuusi kuukautta lain voimaantulumisesta.

75 § Hankintasopimuksen jakaminen osiin

Esityksen 75 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että hankinnan jakamatta jättäminen tulisi perustua markkinakartoitukseen tai muuhun hankinnan toteutustapaa ja sen kustannustehokkuutta koskevaan selvitykseen. 75 §:ssä esitetyt poikkeukset jakamisveloitteeseen ovat perusteltuja toiminnan näkökulmasta. Perustelujen muotoilu kuitenkin herättää kysymyksen siitä, kuinka laaja hankintayksikön selvitysvelvollisuus poikkeamisen edellytyksistä on. Näin ollen hankintayksiköille syntyy merkittävä riski siitä, että jakamatta jättämisestä voidaan valittaa markkinaoikeuteen hankintapäätöksen julkaisemisen jälkeen. Tämä venyttää hankintaprosessien kestoa entisestään, vaikka valitusperuste on syntynyt jo varhaisessa vaiheessa. Pitkittyneistä hankintaprosesseista seuraa useimmiten se, että hankintayksikön tarpeita ei voida täyttää oikea-aikaisesti ja viivästymiset aiheuttavat tarpeetonta riskiä ja kustannuksia esimerkiksi tilanteissa, joissa aiempi sopimuskausi on päättymässä.

Hyvinvointialue esittää, että pakollista jakamista koskevaa pykälää arvioitaisiin kokonaisuudessaan uudestaan ja mahdollisuus valittaa markkinaoikeuteen jakamatta jättämisestä poistetaan.

125 § Hankintamenettelyn keskeyttäminen

Hankintayksiköt pyrkivät lähtökohtaisesti tekemään tarjouspyynnöt siten, että saadaan aikaan aitoa kilpailua ja useita tarjouksia. Näin kustannukset pysyvät hallinnassa ja saadaan haluttua laatutasoa. Toisinaan hankintayksiköillä on kuitenkin tarve hankkia tuotteita tai palveluita, joilla ei ole kilpailtuja markkinoita (kuten uusia ratkaisuja tai erikoisalan tuotteita). Mikäli tällaisessa tilanteessa tulisi velvollisuus kilpailuttaa uudestaan ja tarjoaja tuntisi aiemman hankinnan keskeyttämisperusteet, on ainoan tarjouksen jättäneellä vahva intressi nostaa hintoja. Hyvinvointialue katsookin, että esityksen 125 §:n poikkeukset uudelleen kilpailuttamisvelvoitteeseen ovat erittäin perusteltuja.

Hyvinvointialue esittää, että 125 §:stä ei voi valittaa markkinaoikeuteen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon hankinnat

Hyvinvointialue kannattaa sosiaali- ja terveystalvelujen kilpailuttamisesta annettujen säännösten (luku 12) yhdistämistä osaksi kansallisia hankintoja koskevia säännöksiä (luku 11) päällekkäisen sääntelyn purkamiseksi. On kannatettavaa, että nykyinen 110 § sosiaali- ja terveydenhuollon suora hankintaa koskeva pykälä siirtyy osaksi lukua 11, jolloin sen merkitys poikkeavana ehtona korostuu.

Esityksestä poiketen Hyvinvointialue ei kannata nykyisen 110 §:n mukaisten sote-suorahankintojen jälki-ilmoitusvelvollisuutta ja esittää kohtaan poikkeusta. Jälki-ilmoitukset voivat koskea yksittäistä asiakasta, jolloin palveluntuottajan nimen ja palvelun tuottamisen paikka- tai aikatiedon (esim. asumisyksikön tai palvelutapahtuman ajankohdan) yhdistämisellä voidaan päätellä asiakkaan mahdolliset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeet. Tämä koskee erityisesti niitä asiakkaita, joilla on yksilöllisiä tarpeita ja ovat erityisen haavoittuvassa asemassa.

Hyvinvointialue esittää, että nykyisen lain 110 §:n mukaisten sote-suorahankintojen jälki-ilmoitusvelvollisuudesta säädetään poikkeus eikä jälki-ilmoitusvelvollisuutta ole.

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Hyvinvointialue kannattaa hallituksen esityksestä poiketen rikosrekisteriotteiden tarkastuksesta luopumista ja siirtymistä vastaaviin vakuutuksiin kuin mikä on käytäntönä muissa pakollisissa poissulkuperusteissa. Rikosrekisteriotteiden tarkistamisen yhteydessä ei ole käynyt ilmi, että pakolliseen poissulkuun johtavia rikoksia olisi ollut. Hallinnollisesti tämä keventää sekä nopeuttaa hankintayksikön toimintaa ja päätöksentekoa.

Hyvinvointialue esittää, että rikosrekisteriotteen sijasta näytöksi on hyväksyttävä vakuutuksella vahvistettu ilmoitus.

Allekirjoitus

Markus Syrjänen
Konsernipalvelujen johtaja

PL 33, 02033 Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue

PB 33, 02033 Västra Nylands välfärdsområde

luvn.fi